

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten

Utkast till lagrådsremiss – En modern dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet (S2022/04816)

Pensionsmyndigheten instämmer i förslaget om en moderniserad dataskyddsreglering för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Nedan följer Pensionsmyndighetens närmare synpunkter på förslaget.

Primära ändamål (5.8.1)

Sedan hemställan lämnades in har omvärlden förändrats. Det har blivit tydligt att myndigheter idag behöver ha en större beredskap för att snabbt kunna hantera ändrade situationer och uppdrag samt att med kort varsel även kunna stödja andra myndigheter i deras arbete. En reglering där primärändamålen anges uttömmande riskerar att begränsa myndigheternas möjlighet att tillräckligt snabbt kunna hantera oförutsedda situationer. Mot denna bakgrund är Pensionsmyndigheten fortsatt av den uppfattningen att en generell ändamålsbestämmelse bör införas.

Pensionsmyndigheten har dock förståelse för motiveringen i lagrådsremissen. Den lagtekniska utformningen med primära ändamål i punktform redogör på ett tydligt sätt för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och med den tillkommande punkten 4 uppfylls myndighetens nuvarande behov.

Sökbegränsningar (5.12)

Pensionsmyndigheten anser att lagrådsremissens förslag om sökbegränsningar bör justeras. Med anledning av ett nytt ställningstagande från Integritetsskyddsmyndigheten (IMYRS 2022:3)¹ föreslår Pensionsmyndigheten att undantagen från sökbegränsningarna bör utökas till att även omfatta uppgift om ställföreträdare² för registervårdande åtgärder.

Uppgift om förvaltarskap enligt 11 kap. föräldrabalken utgör enligt angivna ställningstagande från Integritetsskyddsmyndigheten en uppgift om hälsa, vilket är en känslig personuppgift i EU:s dataskyddsförordnings och lagens (2028:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagens) mening.

¹ Se även Integritetsskyddsmyndigheten hemställan med förslag till ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173) (Ju2022/03739).

² Här avses god man och förvaltare.

Den inskränkning av den registrerades integritet som det föreslagna undantaget från sökbegränsningen innebär behöver vägas mot intresset av att uppgifterna i Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens verksamhet är riktiga och uppdaterade.

Den personuppgiftsansvarige måste ges möjlighet att kunna säkerställa att de personuppgifter som behandlas är riktiga och uppdaterade (5.1.d GDPR). Uppgift om ställföreträdarskap ändras över tid och kan därmed bli inaktuella. Ändringar avseende ställföreträdarskap ska rapporteras in till myndigheten. Det är dock relativt vanligt att detta inte sker och att inaktuella uppgifter därmed förekommer i Pensionsmyndighetens verksamhet. Det bör också påpekas att det är mycket integritetskänsligt att felaktiga uppgifter om ställföreträdare förekommer i Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens verksamhet.

Det är svårt för myndigheterna att hålla uppgifter avseende ställföreträdarskap uppdaterade med nuvarande sökbegränsning. Pensionsmyndigheten bedömer att intresset av att hålla uppgifterna avseende ställföreträdare riktiga och uppdaterade väger tyngre än det integritetsintrång som undantaget från sökbegränsningen innebär för den registrerade.

Direktåtkomst (5.14)

Sekretess och uppgiftsskyldighet

I lagrådsremissen föreslås bestämmelser som för viss verksamhet tillåter direktåtkomst mellan Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten (114 kap. 4 § SFB). I hemställan har myndigheterna påpekat att bestämmelser om direktåtkomst emellertid inte i sig har sekretessbrytande effekt och därför behöver kompletteras med en sekretessbrytande bestämmelse. I hemställan föreslogs en sådan i form av en uppgiftsskyldighet mellan Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, vars uttryckliga syfte var att möjliggöra direktåtkomst mellan myndigheterna (114 kap. 4 a § SFB).

Pensionsmyndigheten noterar att lagrådsremissen inte innehåller något motsvarande förslag på sekretessbrytande bestämmelse kopplat till direktåtkomst och det finns inte heller något resonemang i remissen om behovet av en sådan.

Pensionsmyndigheten är fortsatt av uppfattningen att en ny sekretessbrytande bestämmelse är en förutsättning för att möjliggöra direktåtkomst mellan Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Bemyndigande att meddela föreskrifter angående direktåtkomst

Enligt nuvarande reglering är direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen tillåten i den utsträckning som framgår av lag eller förordning (114 kap. 18 § SFB). Genom förordning (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration har regeringen föreskrivit vilka mottagare som får medges sådan åtkomst och Försäkringskassan har genom samma förordning bemyndigats att meddela föreskrifter om bland annat vilka uppgifter i socialförsäkringsdatabasen som får omfattas av direktåtkomst och de närmare formerna för detta.

I hemställan föreslogs att Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ska få ha direktåtkomst till varandras personuppgifter och att båda myndigheterna var för sig ska bemyndigas att meddela föreskrift om vilka uppgifter mottagaren får ha direktåtkomst till och formerna för detta.

I lagrådsremissen anges att ett eventuellt behov av direktåtkomst mellan Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten kan regleras i förordning. I lagförslaget föreslås en upplysningsbestämmelse om att regeringen med stöd av sin restkompetens (8 kap. 7 § regeringsformen) kan meddela föreskrifter om att en förvaltningsmyndighet får medges direktåtkomst och vilka uppgifter som då får omfattas av direktåtkomsten.

Pensionsmyndigheten är fortsatt av uppfattningen att både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten bör bemyndigas att meddela föreskrifter om direktåtkomst.

Ställföreträdare och ombud ska kunna medges direktåtkomst

Som anförts ovan är direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen tillåten i den utsträckning som framgår av lag eller förordning (114 kap. 18 § SFB). Genom förordning om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration har regeringen föreskrivit att den registrerade får ha direktåtkomst till sådana personuppgifter om sig själv i socialförsäkringsdatabasen som får lämnas ut till denna. Vidare anges att vid sådan direktåtkomst ska den registrerades identitet kontrolleras genom en säker metod för identifiering.

Förmyndare, förvaltare, god man och ombud kan idag inte ta del av uppgifter om den enskilde via Försäkringskassans eller Pensionsmyndighetens självbetjäningstjänster. I hemställan påtalades att det finns ett stort behov hos vissa grupper av att kunna få hjälp att hantera sina förmåner via Internet, men att det är oklart om förmyndare, förvaltare och god man kan medges direktåtkomst med stöd av befintlig lagstiftning. I hemställan föreslogs därför att det skulle införas en bestämmelse (114 kap. 22 § SFB) med innebörden att motsvarande direktåtkomst som får medges den enskilde även ska få medges till förmyndare, förvaltare, god man och ombud för den enskilde.

I lagrådsremissen berörs över huvud taget inte frågan om möjlighet att ge direktåtkomst till den enskildes ställföreträdare och ombud.

Pensionsmyndigheten anser fortsatt att det uttryckligen av lag bör framgå vilka som kan ges direktåtkomst.

Gallring (5.15)

Pensionsmyndigheten vidhåller den uppfattning myndigheten framförde med Försäkringskassan i hemställan, det vill säga att bestämmelsen i 114 kap. SFB om gallring bör ändras på så sätt att det tydligt framgår att bestämmelsen avser personuppgifter som behandlas inom kapitlets tillämpningsområde oavsett ändamål. Pensionsmyndigheten delar inte den bedömning som görs i lagrådsremissen att den föreslagna gallringsbestämmelsen (förslagets 15 §) ger stöd för gallring oavsett om uppgifterna behandlas för primära ändamål (enligt förslagets 8 §) eller vidarebehandlas (med stöd av förslagets 9 och 10 §§).

Förslagets 15 § innebär med nuvarande lydelse att uppgifter som behandlas eller kan antas komma att bli behandlade för de ändamål som anges i förslagets 9 eller 10 §§ likväl bara ska bli föremål för överväganden om hur länge de behövs för ändamålen i 8 § när myndigheterna fattar tillämpningsbeslut om gallringsfrister för dem. Framför allt uppstår då problem i de fall en mängd personuppgifter antas behöva bli bevarade under en längre tid för sekundära ändamål än vad som bedöms nödvändigt för de primära ändamålen eller om de förts till ett system i vilket de aldrig behandlas för

primära ändamål. Exempel på sådant sekundärt ändamål är Skatteverkets begäran om uppgifter enligt 42 a kap. 1 § skatteförfarandelagen (2011:1244). Ett längre bevarande eller behandling i system som inte används för primära ändamål kan också aktualiseras för uppgifter som enbart behandlas med stöd av ändamål som uttrycker den så kallade finalitetsprincipen (förslagets 10 §). Exempelvis behöver vissa skarpa testdata vid systemutveckling ges andra gallringsfrister (i sällsynta fall längre) i testsystem än de ges i de produktionsmiljöer de hämtats ifrån.

Gällande bestämmelsens andra stycke förordar Pensionsmyndigheten att nuvarande skrivning, utan hänvisning till 8 kap. 7 § regeringsformen, bibehålls. Detta eftersom Riksarkivet meddelar föreskrifter om undantag från gallringsbestämmelsen i 114 kap. SFB med stöd av 7 § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration.

Detta yttrande har beslutats av vikarierande generaldirektör Kajsa Möller efter föredragning av jurist Johan Schütt. I beredningen av ärendet har verksamhetsutvecklarna Alexandra Carlsson, Emma Rydbeck och Johanna Källstrand, enhetschef Dan Holgersson och verksamhetsarkitekt Ulrika Olsson deltagit. I den slutliga handläggningen har chefen för juridikavdelningen Lena Aronsson och jurist Anette Pettersson deltagit.

Kajsa Möller

Johan Schütt